

ОГЛЯД
судової практики
Касаційного господарського суду
у складі Верховного Суду

*(актуальна судова практика)
квітень-травень 2021*

Правонаступництво майнових прав і обов'язки приватизованого підприємства

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС від
29.04.2021 у справі
№ 908/1260/20
[http://reyestr.court.gov.ua/
Review/96628675](http://reyestr.court.gov.ua/Review/96628675)

Висновок

Складення та підписання акта підсумкової перевірки без його затвердження відповідним органом приватизації не є доказом визнання останнім факту повного виконання умов договору купівлі-продажу об'єкта приватизації.

Правонаступництво майнових прав і обов'язків приватизованого підприємства стосується саме осіб, які придбали державні або комунальні підприємства як єдині майнові комплекси, тобто стосується саме покупця (власника) об'єкта приватизації, який в порядку правонаступництва і набуває майнових прав приватизованого підприємства.

Тимчасова заборона на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС від 20.05.2021 у справі № 908/1550/19
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/97242697>

Висновок

Встановлена законодавством тимчасова заборона на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок стосується не всіх земельних ділянок сільськогосподарського призначення, які перебувають у приватній власності громадян та юридичних осіб, а лише їх окремих видів, зокрема земельних ділянок для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та земельних ділянок, виділених в натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства.

Заборона на купівлю-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок не поширюється на громадян-власників земельних ділянок із видом цільового призначення для ведення фермерського господарства, які набули право власності на них на підставі цивільно-правових угод у результаті прийняття спадщини, у межах норм безоплатної передачі земельних ділянок громадянам, визначених статтею 121 ЗК України.

Розмежування понять "земельний податок" і "орендна плата за земельні ділянки державної і комунальної

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС
від 27.04.2021 у
справі
№ 922/2378/20
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/96628660>

Висновок

Власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) і постійні землекористувачі є платниками земельного податку, а орендарі земель державної та комунальної власності – орендної плати за такі земельні ділянки.

Особа, яка є фактичним користувачем земельної ділянки, не маючи права власності або постійного користування на неї і використовуючи її без укладення договору оренди землі, не підпадає під правове регулювання норм ПК України.

Від однієї особи до іншої особи за правилами статті 120 цього Кодексу не може перейти право оренди земельної ділянки, яке вже припинилося у попереднього землекористувача станом на час відчуження ним будівель, розташованих на цій земельній ділянці.

У спорі про стягнення з відповідача як фактичного користувача земельної ділянки комунальної власності, що без достатньої правової підстави за рахунок власника цієї ділянки зберіг у себе кошти, які мав заплатити власнику земельної ділянки за користування нею, належним позивачем є міська рада, яка є власником земельної ділянки та має право отримувати плату за її використання. Відповідач у цьому випадку зобов'язаний повернути ці кошти власнику земельної ділянки на підставі частини першої статті 1212 ЦК України.

Заміна сторони її процесуальним правонаступником у справі про витребування майна із чужого незаконного

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС
від 13.04.2021 у
справі
№ 910/11702/18
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/96926745>

Висновок

Витребування майна із чужого незаконного володіння передбачено статтями 16, 387 ЦК України саме як форма захисту права власності, а не як окреме оборотоздатне майнове право, яке може відчужуватися, в порядку передбаченому статтею 656 цього Кодексу, на користь інших осіб, оскільки речові права безпосередньо пов'язані з конкретною річчю і переходять у зв'язку з переходом об'єктів нерухомості.

До доказів, що підтверджують наявність у позивача суб'єктивного матеріального права на витребування майна із чужого незаконного володіння, не належить договір купівлі-продажу майнових прав, предметом відчуження за яким є такі способи судового захисту цивільних прав, як визнання права власності на нерухоме майно та витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння. Як речові права на нерухоме майно, похідні від права власності, так і майнові права, відмінні від права власності на нерухоме майно (за винятком права очікування на отримання у майбутньому права власності на нерухоме майно), є правами, нерозривно пов'язаними з нерухомим майном, а тому такі права підлягають державній реєстрації та виникають з моменту відповідної реєстрації. Нездійснення послідовної державної реєстрації майнових (речових) прав на нерухоме майно за їх покупцями свідчить про відсутність переходу прав та обов'язків позивача до правонаступника і, як наслідок, виключає підстави для заміни сторони її процесуальним правонаступником.

Правомірність одночасного стягнення орендної плати та неустойки у вигляді подвійної орендної плати за прострочення повернення орендованого майна за той самий період користування орендованим майном

Реквізити рішення

Постанова ОП КГС
ВС від 19.04.2021 у
справі № 910/11131/19
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/96926747>

Висновок

Користування майном після припинення договору найму є таким, що здійснюється не відповідно до його умов, тобто є неправомірним користуванням майном, у зв'язку з чим вимога щодо орендної плати за користування майном за умовами договору, що припинився (у разі закінчення строку, на який його було укладено тощо), суперечить змісту правовідносин за договором найму (оренди) та регулятивним нормам ЦК України та ГК України. В такому випадку у наймодавця виникає право на застосування до наймача відповідно до частини другої статті 785 ЦК України такої форми майнової відповідальності як неустойка у розмірі подвійної плати за користування річчю за час прострочення.

Ефективний спосіб захисту прав кредитора банку, який ліквідується, у разі прийняття рішення правління банку про віднесення такого кредитора до пов'язаних з банком осіб

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС
від 21.04.2021 у
справі
№ 910/14646/19
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/96668833>

Висновок

Ефективним способом захисту прав кредитора банку, який ліквідується, є саме розгляд спору про внесення змін до реєстру акцептованих вимог, в межах якого повинно розглядатися питання про наявність підстав для віднесення його вимог до певної черги. У цьому випадку факт неоскарження таким кредитором рішення правління банку про включення його до переліку пов'язаних з банком осіб не має юридичного значення. Вирішуючи питання про пов'язаність особи з банком, суди мають досліджувати як докази не тільки рішення банку, а й ту інформацію і документи, які дозволили банку зробити висновок про пов'язаність і ухвалити відповідне рішення (тобто підстави ухвалення такого рішення банком). Пов'язаність осіб з банком визначається через системний юридичний та економічний аналіз структури власності банку та його операцій.

Визначення ставки судового збору, що підлягає

сплаті за розгляд спору у позовному провадженні

Регістри рішень

Постанова судової палати
КГС ВС від 14.04.2021
у справі
№ 905/1818/19
[https://reyestr.court.gov.ua/
Review/96483494](https://reyestr.court.gov.ua/Review/96483494)

Висновок

В межах справи про банкрутство боржника

За розгляд у позовному провадженні, з урахуванням частини другої статті 7 КУЗПБ в межах справи про банкрутство боржника, майнового чи немайнового спору, стороною якого є цей боржник, господарському суду необхідно обраховувати ставку судового збору, що підлягає сплаті за подання такої заяви, відповідно до положень підпунктів 1, 2 пункту 2 частини другої статті 4 Закону України "Про судовий збір". Ставки судового збору за подання заяв в основній процедурі банкрутства передбачені підпунктами 8 — 10 пункту 2 частини другої статті 4 Закону України "Про судовий збір".

Підвідомчість відкриття виконавчого провадження

Реквізити рішення

Постанова ОП КГС ВС
від 21.05.2021 у справі
№ 904/1201/15
[http://reyestr.court.gov.ua/
Review/97494647](http://reyestr.court.gov.ua/Review/97494647)

Висновок

Підвідомчість відкриття виконавчого провадження залежить саме від суми, яка підлягає стягненню за рішенням суду (зазначена у резолютивній частині рішення, виконавчому документі або підлягає визначенню відповідно до чинного законодавства).
При пред'явленні виконавчого документа про звернення стягнення на предмет застави за договором застави, що належить на праві власності заставодавцю, на користь заставодержателя шляхом реалізації предмета застави з прилюдних торгів підвідомчість з виконання такого виконавчого документа має визначатися виходячи з вартості предмета застави за договором застави, укладеного на забезпечення виконання зобов'язання за кредитним договором, а не виходячи з розміру основного зобов'язання за кредитним договором, на виконання якого здійснюється стягнення за рахунок предмета іпотеки.

Допустимість залишення позову без розгляду на стадії підготовчого провадження або на стадії розгляду справи по суті

Реквізити рішення

Постанова ОП КГС ВС
від 21.05.2021 у справі
№ 910/5120/20
[http://reyestr.court.gov.ua/
Review/97494648](http://reyestr.court.gov.ua/Review/97494648)

Висновок

Процесуальні норми (частин одинадцятої, тринадцятої статті 176 і пункту 8 частини першої статті 226 ГПК України) не містять жодних застережень щодо допустимості залишення позову без розгляду виключно до закриття підготовчого провадження та призначення справи до судового розгляду по суті, зокрема, якщо позивач не усунув недоліки оформлення позовної заяви, які полягають у несплаті або недоплаті судового збору.

Розгляд апеляційної скарги, що надійшла до суду апеляційної інстанції після закінчення апеляційного розгляду справи

Реквізити рішення

Постанова КГС ВС
від 05.04.2021 у
справі
№ 4/5007/33-Б/11
<http://reyestr.court.gov.ua/Review/96275987>

Висновок

Належною підставою для відмови у відкриті апеляційного провадження, зокрема згідно з частиною п'ятою статті 272 ГПК України, є встановлення тотожності підстав та аргументів, викладених у первісній апеляційній скарзі, та мотивів в постанові суду апеляційної інстанції за результатами її розгляду, з тими аргументами та підставами, що їх викладено особою, яка подає апеляційну скаргу згідно зі статтею 272 ГПК України. Невідповідність (неповнота) мотивів постанови суду апеляційної інстанції аргументам в первісно поданій апеляційній скарзі надає заявнику право оскаржити відповідне судове рішення суду апеляційної інстанції до суду касаційної інстанції у встановлених законом випадках. Таке порушення також не обмежує іншу особу, яка має право подати апеляційну скаргу згідно зі статтею 272 ГПК України, просити суд апеляційної інстанції розглянути відповідні аргументи, що їх викладено у первісно поданій апеляційній скарзі і які не було належно розглянуто судом апеляційної інстанції під час розгляду первісної апеляційної скарги/скарг.